

NORUL ȘI CEAȚA

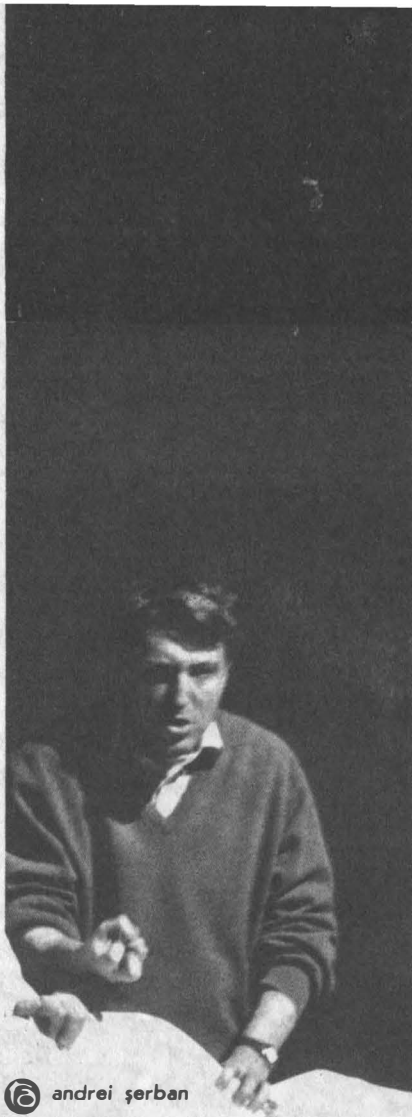
Foarte mulți îl admiră. Mai puțini îl respectă. Și mai puțini îl iubesc. Destul de mulți îl contestă. Unii, din motive social-politice («Ce mînca ăsta în timp ce noi...!»); «De ce a fost de partea Pieții Universității!»), alții, din motive strategico-administrative («A atacat structura Teatrului Național»; «A îndepărtat actorii importanți»; «Refuză să joace dramaturgie românească»), puțini, din motive artistice («A reluat spectacole de succes făcute în alte părți»; «Valoarea spectacolelor montate în România a fost mult exagerată de către critici...» etc.).

Mă număr printre cei care-l admiră și îl respectă pe Andrei Șerban. Pentru talentul său excepțional, pentru modul de a gândi și de a practica teatrul, pentru spectacolele sale remarcabile, pentru perfecțiunea acestora, căci — mi se pare — perfecțiunea este o formă ideală, iluzorie, inabordabilă, «frumoasă fără corp», altfel spus — geometrie pură, conformism rece, colivie de aur în care nu încap zborul imprevizibil și nebun al talentului. Nu mă număr printre cei care-l și iubesc. Mă împiedică aerul său ușor distant, grimasa de superioritate îngăduitoare ce-l însoțește, pe dinăuntru, fraza despre teatrul românesc în ultimii douăzeci de ani, despre noaptea teatrului românesc, lirește, nu o noapte a regilor, dar, îmi îngădul s-o spun, nici o noapte a sclavilor...

M-a contrariat faptul că prima demonstrație publică a sa a fost de a-mi adresa o scrisoare deschisă în care îmi reproșea reticența unul critic de teatru, exprimată în paginile revistei, cu privire la reluarea după 20 de ani a *Trilogiei antice*. Andrei Șerban ignora astfel desființarea cenzurii și, implicit, îi imputa redactorului-șef absența ei. Dar toate acestea nu mi-l fac mai puțin simpatic. Dimpotrivă. O anume suavă inocență îmi dă imaginea adultului care și-a conservat copilăria, iar acest lucru nu pot spune că nu mă îndușează.

Așadar, am urmărit cu simpatie, la televizor, «convorbirea de duminică» (5 aprilie), provocată de întrebările de o rigoare exemplară ale Sandei Vișan. Andrei Șerban arăta un scaun de lângă el. «Acest scaun gol este scaunul direcției». Gest elocvent: încerca să îndepărteze de la sine ispița puterii. «Mi-ar place prea mult puterea». Un om conștient de tentația puterii, avînd luciditatea de a-i rezista, este — mai ales în actuala conjunctură — un om demn de respect și simpatie. Și un artist autentic, care știe că puterea artei stă în creație, și nu în dominație.

Directorul Teatrului Național a fost invinuit — uneori în mod neolal, cu înverșunare partizană și în termeni suburbani — că disprețuiește dramaturgia națională, că refuză sistematic (și) să introducă în repertoriu piese românești. Cum răspunde el acestor acuze! Realistic: «Am pus piese românești prea puține... e ade-

andrei șerban

vărat...». Strategic: «Avem datoria pentru o integrală Caragiale». Tactic: «În stagiunea viitoare vom face o stagiune întreagă de piese românești. Clasice și — dacă găsim — piese contemporane». Proiectul mi se pare nu numai compensator, dar și temerar. Andrei Șerban nu este atât de negru și de cosmopolit cum îl vopsesc unii, iar așa-zisa antipatie a sa față de dramaturgia națională este un fel de spietoare minerească. E vorba mai curînd de mefiență, de scepticism, dacă vreți, și, îndrăznesc s-o spun, de necunoaștere. Poate și de prejudecată. Căci, lată ce spune directorul de scenă și directorul de teatru: «Sînt cîteva piese bune în secolul 19, cîteva foarte bune interbelice... după care e cam greu să descoperi aurul...». Păreră, de altfel, circulară. Mai ales printre criticii literari. Dar a căutat cineva... aurul! Chiar să nu fie nici un grăunte de aur în dramaturgia lui Mazilu, Sorescu, Sever, D.R. Popescu, I.D. Sîrbu, Vișniec etc.! Se pare că niște căutători au găsit totuși... «Piese de sertar nu au apărut. Nu știu unde sînt pline aceste sertare... iar ceea ce s-a scris după... nu s-a văzut». Dar s-a căutat! Măcar — s-a... privit! Au fost citite piesele publicate ori selectate în diverse concursuri de dramaturgie! Este, pare-se, încă destulă ceață la Național.

Ce formulă propune Teatrul Național! Un cenaclu de dramaturgie «în care pie-

sele sînt citite public»... Cu ce folosi Dacă o plesă e bună, ea poate fi inclusă în repertoriu și fără cenaclu. Dacă nu, nu. Orice ar spune participanții la cenaclu. Cine ar trebui să-și ia răspunderea pentru piesele contemporanei Teatrul sau auditoriul din cenaclu! Rămîn la părerea (înfiorător de conservatoare) că o plesă trebuie jucată (sau nu) pe scenă și nu «citită public». Ciudat mi se pare faptul că la cenaclu — ni se spune — sînt poftiți criticii teatrali, crediți astfel a se pronunța (în locul teatrului!) asupra pieselor citite. Dar, în același interviu, Andrei Șerban — fără să fie provocat de vreo întrebare — declară că «în critica de teatru sîntem foarte înapoiați...», că «există o frică de a spune adevărul, de a pune punctul pe l». Chiar așa să fie! Am citit critică de teatru publicată în reviste străine și, mărturisesc, nu am constatat că în acest domeniu sîntem foarte înapoiați. Frica de a spune adevărul, de a pune punctul pe l este, poate, o imagine mai veche, de dinaintea lui decembrie 1989, care l-a rămas regizorului în memorie. Mă tem că e vorba de o simplă contragere temporală sau de o necunoaștere a chestiunii, ca și în cazul dramaturgiei.

Mult mai interesant mi se pare proiectul de a înfița o școală de dramaturgie. «A-l chema să scrie mai viu... nu lzo-lat.» Da, ideea de a prelua ceea ce alții fac de multă vreme, de a-l pune pe dramaturgul în situația de a-și scrie în teatru piesele, nu independent de actul spectacolului, da, această idee este bună.

Credibil și realist e Andrei Șerban cînd vorbește de Teatru. De teatru, în general. «Mă-ntreb de ce mergem la teatru... Avem nevoie de aer... nu rezistăm fără aer mai mult de 2—3 minute... de hrană... nu rezistăm fără hrană mai mult de 30 de zile... Fără impresii nu putem trăi nici o secundă... Teatrul e o hrană pentru impresii... Impresia înseamnă energie...». «Facem teatru din pasiune...» «Linștea în teatru e un dezastru... e moartea...». Dar «nu facem teatru pentru a schimba ceva în politică... Ar fi o joacă... copilărească... Prea mulți artiști se amestecă în politică... și o fac amatorcește...» În ce se simte colaborarea cu Peter Brook? «Nu se simte». [Adică nu se simte o influență, o imitație.] Brook «nu transmite o învățătură... nu mi-a dat o piliuă... o tehnică... Mi-a dat ocazia de a mă întreba pe mine însumi...». A făcut copii ale spectacolelor montate în strălănătate! «Nu-l nimic greșit de a repeta un spectacol... este un câștig pentru actori și pentru public... Singurul dezavantajat sînt eu... căci mă repet». De acord.

A mai fost vorba despre public, despre actori, mai ales despre actorii tineri, despre subvenționarea teatrelor, starea teatrului american, politică, «Plaja Universității», «saga minerladelor», senatorul Dumitrașcu, frică, revenirea în țară... Mal presus de toate, a fost vorba despre Teatru. Iar cînd vorbește despre teatru, Andrei Șerban se încarcă extraordinar întocmai ca un, cum l-a plăcut să se autodefinea, nor inspirator.

■ DUMITRU SOLOMON